

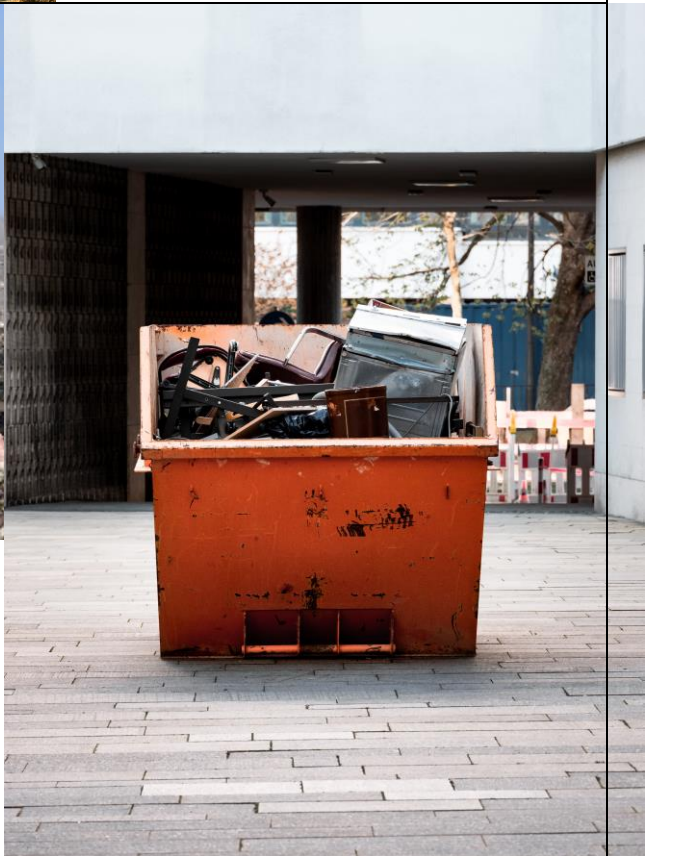
LAPIŲ SENIŪNIJOS KLIMATO KAITOS ŠVELNINIMO IR APLINKOS GERINIMO STRATEGIJA

Strategijos rengėjai:

Kauno r. Lapių seniūnija, 2022

KUR MES ESAME DABAR?

LAPIŲ SENIŪNIJOS APRAŠYMAS

Lapės – sena vidurio Lietuvos gyvenvietė Kauno rajone. Archeologijos radiniai Vanagėlių kaime, slėnyje prie Neries, byloja, kad čia žmonių gyventa IV–V m. e. a. Vėliau gyvenvietė persikėlė ant Neries upės kranto, kur buvo įkurtas Lapių dvaras, pastatyti pilies rūmai ir 1620 metais ant aukšto Neries skardžio Lapėse pastatyta Šv. Jono Krikštytojo bažnyčia.

Lapių dvaras žinomas nuo 1591 metų. Tarpukariu dvarą valdė tuometinis Lietuvos ministras pirmininkas Antanas Merkys, kurio vardu pavadinta pagrindinė Lapių miestelio gatvė, o 1991 metais pastatytas ir A. Merkio paminklinis biustas (autorius G. Jonkus).

Seniūnijos žemės plotas 5671,71 ha žemės. Seniūnijos teritorijoje yra Lapių miestelis, jame gyvena per 1300 gyventojų. Miestelyje 2004 metais pagal originalų projektą pastatyta pagrindinė Lapių mokykla. Šalia – vaikų darželis. Veikia Lapių paštas, 2 parduotuvės, veterinarijos vaistinė, šeimos sveikatos centras, senelių namai.

Lapių seniūnijoje yra 15 kaimų, iš kurių didžiausi – Drąseikių ir Šatijų. Seniūnijoje statomi nauji gyvenamųjų namų kvartalai, planuojamos naujos gyvenvietės. 2017 m. sausio 1 d. gyvenamąją vietą deklaravo 3686 gyventojai. Seniūnijoje įsikūrę net 38 sodų bendrijos, jose yra per 4700 sklypų. Dalyje jų pastatytuose namuose žmonės gyvena nuolat, tačiau gyvenamąją vietą dažniausiai deklaruoja Kauno mieste.

Seniūnijoje veikia įmonės: Drąseikių karjeras, UAB „Poliplastas“ – gamina baseinus ir vėjo jėgainių įrangą. Lapių sąvartynas, prižiūrimas UAB „Kauno švara“, golfo klubas „Elnias“, 2012 metais pastatyta gaisrinė.

Lankytinos vietos: Neries upėje yra didelis akmuo, pavadintas Gaidelio vardu; Andriuškonio atodanga; Pikelnios ir Batareikos piliakalniai.

Parengta pagal knygą „Pakaunės dešimtmečiai“ (Sudarytojas Petras Garnys)

A. VIETOS IŠTEKLIŲ IR VIETOVĖS EKOSISTEMOS BŪKLĖS, VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIŲ IR PRIORITETŲ ANALIZĖ

Šiandien Lapės – patraukli vieta gyventi. Vaizdingi Neries slėniai, gaivūs pušynai, patogus susisiekimasis su miestu, geri keliai, išplėtotą infrastruktūrą – dėl šių privalumų Lapių seniūnija traukia ir investuotojus, ir gyventojus. Dėl šios priežasties Lapių bendruomenė auga ir jaunėja, į vietovę keliai jaunos šeimos. Lapėse įsikūrusios modernios ugdymo įstaigos taip pat pasitarnauja šiam augimo procesui. Jaunėjanti Lapių bendruomenė palaiko tvarumo idėjas: kelis metus iš eilės vietos bendruomenės iniciatyva vykstantis Lapių Tvarumo festivalis įgauna platesnį pripažinimą ir ateityje jau bus remiamas Kauno raj. savivaldybės lėšomis. Lapių išskirtinumas tarp kitų Kauno rajono savivaldybių – tai vietinė privati parduotuvė, prekiaujanti vietos gamintojų ir augintojų produktais; seniūnijoje plečiasi augalų bei daržovių auginimo verslai. Tvarumą palaiko ir besiplečiantis vietos bendruomenės socialinis verslas - tvaraus vartojimo ir maisto gamybos edukacijos.

Išskirtinis vietos rekreacinis objektas – tai maudynėms tinkamo, švaraus vandens Drąseikių karjeras, į kurį atvyksta ir Kauno gyventojai. Rekreacijai pasitarnauja ir patogus dviračių takas nutiestas net iki Kauno. Prieš kelis dešimtmečius Lapių vardas asocijavosi su vienu didžiausiu Kauno regiono sąvartynu

ir jo keliama tarša. Reikia pastebėti, kad šiuo metu sąvartyno tarša ženkliai sumažėjusi dėka modernėjančio sąvartyno tvarkymo, o iš sąvartyno išgaunamos dujos panaudojamos šilumos gamybai taip tausojant kitus gamtos išteklius.

Šalia **privalumų** reiktų paminėti ir **silpnąsias** seniūnijos puses aplinkos kokybės ir klimato išsaugojimo kontekste. Lapių miestelyje labai trūksta visuomenei prieinamų viešųjų erdvių renginiams ir rekreacijai. Miestelyje beveik nėra šaligatvių, pėstiesiems nedraugiška infrastruktūra skatina automobilių naudojimą - net vykstant trumpais atstumais saugiau važiuoti automobiliu, nei eiti pėsčiomis, juolab, kad saugus eismas neužtikrinamas ir kitomis priemonėmis - nėra greičio ribojimo ženklų bei priemonių pristabdyti nedrausmingus vairuotojus, kurių vis dar pasitaiko. Taip pat nesaugu šalia gatvių įkurdintose sporto ir vaikų žaidimo aikštelėse.

Ne visur yra centralizuotas nuotekų surinkimas (nuotekos nelegaliai leidžiamos į vandens telkinius), o ir centralizuotai vandentvarkos įmonės “Giraitės vandenys” tiekiamas geriamas vanduo gana prastos kokybės.

Nepaisant gerėjančios situacijos, nuo Lapių sąvartyno kartais dar sklinda nemalonus kvapas, sąvartyną aptarnaujančios šiukšliavežės kelia triukšmą, sunkiasvorės mašinos gadina kelio dangą.

Lapių apylinkėse girdimas įrengimų keliamas triukšmas iš eksploatuojamo Drąseikių karjero, ypatingai naktimis. Na, o pačios Drąseikių karjero prieigos nėra sutvarkytos ir rekreacijai nėra patogios- trūksta infrastruktūros. Lapių gyventojai šalčio sezono metu kenčia nuo oro taršos, kadangi kūrenama kietu kuru, deginamos sodo atliekos laužuose. Atliekų tvarkymas taip pat kelia savus iššūkius: praktiškai nėra žaliųjų atliekų ir tekstilės atliekų tvarkymo, vis dar trūksta šiukšliadėžių ir rūšiavimo konteinerių viešose vietose.

1. Lapių seniūnijos klimato kaitos švelninimo ir aplinkos gerinimo SSGG analizė

Stiprybės	Silpnybės
<ul style="list-style-type: none"> • Gražus kraštovaizdis • Auganti ir jaunėjanti bendruomenė • Modernios ugdymo įstaigos • Lapių Tvarumo festivalis įgauna pripažinimą: bus remiamas iš Kauno raj. savivaldybės • Vystomas socialinis verslas-tvaraus vartojimo ir maisto gamybos edukacijos • Dviračių takas iki Kauno • Maudynėms tinkamas švarus vanduo • Vietinė privati parduotuvė, prekiauja vietos gamintojų/augintojų produktais, plečiasi vietinių augalų ir daržovių augintojų ratas • Valdoma sąvartyno tarša, modernėja sąvartyno tvarkymas; iš sąvartyno surenkamos dujos panaudojamos šilumos gamybai 	<ul style="list-style-type: none"> • Nėra visuomenės reikmėms prieinamų viešųjų erdvių • Nėra šaligatvių, pėstiesiems nedraugiška infrastruktūra skatina automobilių naudojimą; neužtikrinamas saugus eismas (nėra greičio ribojimo priemonių nedrausmingiems vairuotojams) • Nesaugios sporto ir vaikų žaidimo aikštelės Lapėse ir D. Lapėse • Ne visur yra centralizuotas nuotekų surinkimas (nuotekos nelegaliai leidžiamos į vandens telkinius) • Nemalonus kvapas sklinda nuo sąvartyno, aptarnaujančios šiukšliavežės kelia triukšmą, gadinama kelio danga • Nesutvarkytos Drąseikių karjero prieigos • Eksploatuojamo Drąseikių karjero keliamas triukšmas, ypatingai girdimas naktimis • Oro tarša sezono metu (kūrenimas kietu

	<p>kuru; deginamos sodo atliekos laužuose)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nėra žaliųjų atliekų tvarkymo • Nėra tekstilės atliekų tvarkymo • Trūksta šiukšliadėžių ir rūšiavimo kontenerių viešose vietose
Galimybės	Grėsmės
<ul style="list-style-type: none"> • Politinės. Didėjantys ES įsipareigojimai iki 2050 m. pasiekti poveikio klimatui neutralumą, transformuoti Europos visuomenę ir ekonomiką, kuri turės būti ekonomiškai efektyvi, teisinga ir socialiniu požiūriu subalansuota • Ekonominės. Europos Žalioji kursas, Kaimo plėtros programos priemonės paskatins atsinaujinančių energijos išteklių ir ekologinių ūkių plėtrą, ekonomika bus grindžiama investicijomis į ekologiškas technologijas, tvarius sprendimus ir naujas įmones. • Socialinės. Stiprėjanti partnerystė tarp Kaunas – Europos kultūros sostinė 2022, didėjančios galimybės pritraukti turistus. • Technologinės. Plečiasi energetikos, transporto ir medžiagų panaudojimo technologiniai sprendimai. • Teisinės. Aplinkos apsauga yra būtinoji pagrindinių teisių laikymosi sąlyga. Atsiranda naujos žmogaus teisės – teisės į sveiką, saugią ir tvarią aplinką, pareiga ir pagarba gamtai. • Aplinkos. Drąsėlių karjere, o esantys molio karjerai – potencialios būsimos ne tik Lapių seniūnijos, bet ir aplinkinių teritorijų gyventojų rekreacijos erdvės. Lietuvoje vystomi žaliosios infrastruktūros gerosios praktikos pavyzdžiai („Žalioji namas“, vertikali ūkių žemdirbystė, vandenį tausojantys augalai). Augant tvaraus gyvenimo būdo populiarumui didėja galimybė plėsti Lapių Tvarumo festivalio iniciatyvas ne tik į aplinkinius regionus, bet ir tarptautiniu mastu. • Lygybės. Sparčiai besikeičiančios žmonių nuostatos, elgsena ir vartojimo įpročiai daro didelę įtaką aplinkos tvarumui. Siekiant darnaus vystymosi, auga 	<ul style="list-style-type: none"> • Politinės Šalyje, regioniniame ir vietos lygmenyje Europos aplinkos politika grindžiama atsargumo, prevencijos, žalos aplinkai ištaisymo ten, kur yra jos šaltinis, ir „teršėjas moka“ principais, nėra vietos, regioninės ir nacionalinės politikos formavimo centre. . • Ekonominės Dėl geopolitinės situacijos, pandemijos, sparčios klimato kaitos šalies ekonomika gali pereiti į nuosmukį, o tai gali sukliudyti atsinaujinančių energijos šaltinių plėtrai regione. • Socialinės. Augantis atotrūkis tarp visuomenės grupių ir teritorinių vienetų išsivystymo. Didėjanti atskirtis tarp aukštas pajamas gaunančių, didesnio išsimokslinimo ir mažas pajamas gaunančių ir žemesnio išsimokslinimo visuomenės narių • Technologinės. Kyla naftos kainos ir didėja anglies dvideginio kiekis toliau kenkia Žemės klimatui ir ekosistemoms, sudėtingas aplinkosauginių technologijų, siekiant darniau plėtoti ekonomiką, diegimas ir valdymas. • Teisinės. Klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimas daro tiesioginį ir netiesioginį poveikį įvairioms tarptautiniu ir Europos lygmeniu užtikrinamoms pagrindinėms teisėms, pavyzdžiui, teisei į gyvybę, teisei į sveikatą, teisei į švietimą ir teisei į privatų ir šeimos gyvenimą. • Aplinkos. Klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimas kelia egzistencinę grėsmę Europai ir pasauliui. Klimato nulemti pokyčiai žemėje vyksta greičiau nei buvo manoma, intensyvi verslo plėtra gali padidinti aplinkos taršą. • Lygybės. Europos Žalioji kursas gali būti nepakankamai suprastas visuomenės ir

<p>iniciatyvų ir projektų skaičius padedantys formuoti įvairių visuomenės grupių aplinkosauginių problemų suvokimą ir keisti kasdienio elgesio praktikas.</p>	<p>netapti nauja augimo strategija dėl nevienodo aplinkosauginių problemų suvokimo, nelygiaverčio visų suinteresuotųjų šalių dalyvavimo ir įsipareigojimų prisiėmimo ir vykdymo. Klimato kaitos ir aplinkos būklės blogėjimo poveikis ypač neproporcingai didelis besivystančiose teritorijose ir dėl jo didėja esama socialinė ir ekonominė nelygybė, todėl labiau nukenčia pažeidžiamos grupės (moterys, vaikai, seni žmonės, neįgalieji ir pabėgėliai).</p>
---	--

KUR MES NORIME PATEKTI?

VIZIJA: LAPĖS 2030

- ***IŠVYSTYTA DVIRAČIŲ IR PĖSČIŲJŲ TAKŲ INFRASTRUKTŪRA, KURIAI TIESTI PANAUDOJAMAS NUO ATLIEKŲ DEGINIMO LIKĘS ŠLAKAS***
- ***PUIKI GERIAMOJO VANDENS KOKYBĖ, IŠVYSTYTA MODERNI NUOTEKŲ SURINKIMO SISTEMA***
- ***ĮRENGTOS IR PLEČIAMOS VIEŠOSIOS REKREACINĖS ERDVĖS***
- ***LAPĖSE VYKSTA TARPTAUTINIS TVARAUS GYVENIMO BŪDO FESTIVALIS***
- ***„ZERO WASTE“ PARDUOTUVĖ, PREKIAUJANTI IR VIETINIAIS PRODUKTAIS***
- ***SUKURTAS PAVYZDINIS TRUMPŲJŲ GRANDINIŲ TINKLAS***
- ***STEIGIAMY ŽIEDINIO ŪKININKAVIMO ŪKIAI***
- ***PLEČIAMAS ATSINAUJINANČIŲ ENERGIJOS ŠALTINIŲ DIEGIMAS IR NAUDOJIMAS***

LAPIŲ MISIJA - siekti poveikio klimatui neutralumo ir aplinkos kokybės skleidžiant tvarumo idėjas, ugdant seniūnijos gyventojų, privataus ir viešojo sektoriaus organizacijų tvaraus gyvenimo būdo vertybes, ir siekiant bendradarbiavimo.

Pagrindinė klimato kaitos švelninimo ir aplinkos gerinimo problema, kurią pasiryžusi spręsti bendruomenė

Lapių gyventojų žinios apie aplinkosaugą ir klimato kaitą nėra nuolat atnaujinamos, trūksta bendradarbiavimo, asmeninės ir kolektyvinės atsakomybės bei veiksmų klimato ir aplinkos srityje. Aplinkos kokybės gerinimo ir klimato kaitos švelninimo bus siekiama ugdant bendruomenės sąmoningumą, gebėjimus, kuriant infrastruktūrą ir diegiant tvarumo bei žiediško principus seniūnijoje.

2 lentelė. Pagrindinių suinteresuotųjų, kurie gali prisidėti ar prisideda prie klimato švelninimo ir aplinkos gerinimo, analizė

Vietos plėtros veikėjai	Gebėjimai/motyvacija spręsti problemą	Kuo gali prisidėti prie problemos sprendimo
Lapių seniūnija	Motyvacija vidutinė/gebėjimai vidutiniai	Rengti ir įgyvendinti visuomenės švietimo projektus, inicijuoti infrastruktūros plėtros projektų rengimą
Verslas	Motyvacija vidutinė/gebėjimai maži	Prisidėti prie aplinkai draugiškų technologijų kūrimo ir diegimo bendradarbiaujant su savivaldybe, seniūnija ir bendruomene; prisidėti prie aplinkosauginio švietimo akcijų, tvaraus gyvenimo būdo iniciatyvų
Bendruomenė	Motyvacija didelė/gebėjimai vidutiniai	Bendradarbiaujant su savivaldybe, seniūnija ir kitomis suinteresuotomis grupėmis rengti ir įgyvendinti aplinkosauginio švietimo ir tvaraus gyvenimo būdo projektus, akcijas, skatinti aplinkai draugiškos infrastruktūros plėtrą, ugdyti atsakingus ir sąmoningus bendruomenės narius
Mokykla ir Trečiojo amžiaus universitetas	Motyvacija vidutinė/gebėjimai vidutiniai	Bendradarbiaujant su kitomis grupėmis vykdyti aplinkosauginio švietimo veiklas ir akcijas
Namų ūkiai	Motyvacija žema/gebėjimai vidutiniai	Dalyvauti akcijose, talkose, šviečiamojoje veikloje, diegti namų ūkiuose atsinaujinančios en. šaltinius; atsakingai vartoti ir tvarkyti atliekas; atsakingai rinktis namų šildymui naudojamą kurą, esant galimybei, jungtis prie centralizuotų nuotekų tinklų

B. VIETOVĖS VYSTYMO SI POTENCIALO, SIEKIANT KLIMATO KAITOS ŠVELNINIMO IR APLINKOS GERINIMO, PRIORITETINIŲ KRYPTIŲ NUSTATYMAS

3. Lapių seniūnijos VIZIJA klimato kaitos švelninimo ir aplinkos gerinimo kontekste

- Apie kokią (kokias požymiais pasižyminčią) aplinkai ir žmogui draugišką vietovę galvojame šiandien?
Vietovė, kurioje gamtos išteklių tausojami, saugomi ir pritaikomi saugiam ir patogiam gyvenimui bei rekreacijai, kur puoselėjami žiediško ir tvarumo principai;
- Ką jums reiškia Jūsų gyvenamoji vietovė, kuri geba taikyti klimato kaitos švelninimo ir aplinkos gerinimo priemones ?
Saugi ir sveika gyvenamoji aplinka, stipri, palaikanti vienas kitą ir tausojanti aplinką bendruomenė, skleidžianti tvaraus gyvenimo būdo pavyzdį kitoms bendruomenėms.
- Kuria linkme judėsime, švelninsime klimato kaitą ir gerinsime aplinką per artimiausius 10 metų?
Šviesti gyventojus, bendradarbiauti su verslu kuriant bendras aplinkos gerinimo iniciatyvas, ieškoti bendrų sąlyčio taškų su Kauno rajono savivaldybe, rodyti bendruomenės iniciatyvą...

Pagrindinis strategijos tikslas :

Siekti aplinkos kokybės gerėjimo ir klimato kaitos švelninimo, ugdyti gyventojų, privataus ir viešojo sektoriaus organizacijų aplinkosauginį samoningumą, asmeninę ir kolektyvinę atsakomybę.

Papildantys tikslai

Nuolat informuoti, konsultuoti ir įtraukti gyventojus į aplinkos gerinimo ir klimato kaitos švelninimo priemonių diegimą, bendradarbiauti su verslu kuriant bendras aplinkos gerinimo iniciatyvas (projektus), ieškoti bendrų sąlyčio taškų su Kauno rajono savivaldybe, rodyti bendruomenės iniciatyvą.

Uždavinys 1. Mažinti oro, vandens ir gamtos aplinkos taršą Lapių seniūnijoje plečiant centralizuotą vandens tiekimą ir nuotekų, surinkimą.

Uždavinys 2 Plėsti pėsčiųjų, dviračių ir pažintinių takų tinklą su tam priklausančia infrastruktūra.

Uždavinys 3 Sukurti ir išvystyti praktikoje pavyzdinį tvarios seniūnijos modelį.

C. LAPIŲ SENIŪNIJOS KLIMATO KAITOS ŠVELNINIMO IR APLINKOS GERINIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO VEIKSMŲ GAIRĖS

	UŽDAVINYS/TIKSLAS	VEIKSMŲ GAIRĖS	POTENCIALŪS VYKDYTOJAI
1	Mažinti oro, vandens ir gamtos aplinkos taršą Lapių seniūnijoje plečiant centralizuotą vandens tiekimą ir nuotekų, įskaitant lietaus nuotekas, surinkimą.	Įrengti centralizuotą vandens tiekimo ir nuotekų, tame tarpe ir lietaus nuotekų surinkimo sistemą	Savivaldybė, seniūnija, namų ūkiai
		Informuoti ir skatinti namų ūkius, verslo ir viešojo sektoriaus organizacijas diegti naujausias energetikos, transporto ir medžiagų panaudojimo technologijas	Savivaldybė, seniūnija, bendruomenė, verslas
		Matuoti, analizuoti ir informuoti gyventojus ir organizacijas apie oro, vandens ir gamtos aplinkos užterštumą seniūnijoje	Savivaldybė, seniūnija,
		Populiarinti ir skatinti namų ūkius pereiti prie atsinaujinančių energijos šaltinių, diegti technologinius sprendimus, kurie padėtų mažinti taršą iš kaminų	Savivaldybė, seniūnija, bendruomenė, verslas
2	Plėsti pėsčiųjų, dviračių takų tinklą su priklausančia infrastruktūra	Parengti Lapių seniūnijos pėsčiųjų, dviračių ir pažintinių takų plėtros projektą, numatant takų tiesimui panaudoti nuo atliekų deginimo likusį šlaką.	Savivaldybė, seniūnija, bendruomenė,
		Rengti projektus/akcijas Lapėse skatinančias bevariklio transporto vartojimą ir propaguojančias aktyvaus judėjimo naudą gyventojams	Savivaldybė, seniūnija, bendruomenė, Trečiojo amžiaus universitetas, mokykla, verslas
3	Sukurti ir išvystyti praktikoje pavyzdinį tvarios seniūnijos modelį.	Parengti seniūnijos rekreacijos objektų plėtros planą	Savivaldybė, seniūnija, bendruomenė, verslas
		Skatinti „Zero waste“ iniciatyvas	Savivaldybė, seniūnija, bendruomenė, verslas
		Sukurti pavyzdinį trumpųjų grandinių tinklą	Savivaldybė, seniūnija, bendruomenė, verslas

		Plėsti Lapių tvarumo festivalio iniciatyvą	Savivaldybė, seniūnija, bendruomenė, verslas
		Skatinti žiedinio ūkininkavimo iniciatyvas	Savivaldybė, seniūnija, bendruomenė, verslas

KAIP MES ČIA ATSIDŪRĖME?

Strategijos rengimo susitikimas Lapėse 2021

KAIP MES SUŽINOSIME, KAD EINAME TEN KUR REIKIA?

KAIP VALDYSIME KLIMATO KAITOS ŠVELNINIMO IR APLINKOS GERINIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMĄ IR PRIEŽIŪRĄ?

Bendruomenė įtrauks į savo veiklą ir nuolatos spręs su aplinkos gerinimu susijusius klausimus.

Aktyviai dalyvaus ir teiks paraiškas aplinkos gerinimo, žaliosios ekonomikos ir klimato švelninimo projektuose

Bus sukurta grupė, kurios paskirtis - viešinti informaciją, suburti gyventojus ir įgalinti juos kartu spręsti aplinkosauginės problemas bei siekti strategijoje numatytų tikslų.